Андрій МИКИТИН
Інститут історії, політології і міжнародних відносин ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ВЛАДИКА ПАВЛО ВАСИЛИК: СПРОБА ПОРТРЕТА РЕЛІГІЙНОГО ДІЯЧА

У статті автор здійснює спробу розкрити портрет релігійного діяча – Павла Василика. Особливу увагу вділено Павлові Василику як владиці Коломийсько-Чернівецької єпархії.

In the scientific article an author carries out an attempt to expose the portrait of religious figure – Pavlo Vasilik. The special attention vdileno Pavlo Vasilik as to the ruler Kolomiysko-tchernivtsi dioceses.

Українська Греко-Католицька Церква протягом багатьох століть була стрижнем національного відродження і відігравала важливу роль у розвитку національної ідеї, збереженні національної самоідентичності та патріотичному вихованні молодого покоління. На сучасному етапі УГКЦ переживає складний період своєї історії: канонізація та беатифікація цілого ряду новомучеників, встановлення патріархії та адміністративне розширення. Такі періоди історії вимагають звернення до минулого, щоб знайти відповіді для майбутнього.

Коломийсько-Чернівецька єпархія УГКЦ від часу свого створення, 31 жовтня 1993 р., і донині відіграє важливу роль у житті Церкви. Єпископи єпархії брали активну участь у суспільному та культурному житті краю і всієї України, будучи визначними меценатами та поборниками національних ідей.

Першим єпископом Коломийсько-Чернівецької Єпархії був Павло Василик – в'язень таборів радянського режиму, активний громадсько-політичний діяч, один з головних ініціаторів виходу УГКЦ з підпілля. Важливими є його власні спогади та твердження, котрі висвітлюють передісторію єпархії від першої особи. Інтерв'ю, проповіді, публікації владики є важливим джерелом інформації[1].

Життя та діяльність єпископа знайшли своє відображення в ряді статей та публікацій. Серед них виділяються праці І. Бойчука[2], які ґрунтуються на джерельній базі, свідченнях очевидців, тому є об'єктивним відображенням подій того часу. Життя Павла Василика висвітлено також статті Б. Вівчара, яка є однією з останніх, що були написані ще при житті владики[3].

---

[1] Владика Павло Василик // Літопис Голгофи України. – Т. 2. Репресована церква. – Дрогобич, 1994. – С. 426–431.

[2] Бойчук І. З життя владики: [Спогади про життя ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії Павла Василика] / І. Бойчук, О. Кулешір // Гуцульський край. – 1994. – 8 лют. – С. 6–8; Бойчук І. З життя владики: [Павла Василика] / І. Бойчук, О. Кулешір // Гуцульський край. – 1994. – 23 січн. – С. 4–6.

[3] Вівчар Б. Єпископ Павло Василик: Я йшов дорогою Господа і до Господа [про життєвий шлях єпископа-ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії] / Б. Вівчар // Галичина. – 2004. – 6 трав. – С. 4.

Значний інтерес становлять і некрологи як першоджерела[4], а також повідомлення про похорони[5] владики. Ці джерела побічно висвітлювали служіння Павла Василика українському народу та Церкві.

Про життя єпископа було багато публікацій після його смерті. Однією з таких праць є стаття Володимира Гука «Шляхом до Господа», надрукована в часописі «Нова Зоря» в 2006 р.[6]. Схожою є стаття Романа Івасіва[7]. Аналізуючи історіографію та публіцистику з даної тематики потрібно зазначити, що значну частину публікацій вміщено у часописі «Нова Зоря». Що свідчить про важливість для нас цього видання. Особливо варто відмітити № 48 часопису за грудень 2005 р., котрий весь був присвячений постаті Павла Василика[8].

Цілий ряд публікацій було видано до різного роду знаменних дат Павла Василика. Так, до сімдесятиріччя владики вийшла стаття І. Романюка[9], до двадцятиліття єпископських свячень – стаття о. М. Сімкайла[10], а до двадцятип'ятиліття єпископської хіротонії – стаття З. Карася[11]. Публікації висвітлюють душпастирську діяльність та роль владики в національно-культурному житті краю.

Народився майбутній владика 8 серпня 1926 р. у с. Бориславка Перемишльського повіту в національно свідомій родині, де зростало 11 дітей. Із самого дитинства проявив велику набожність та послух. Проте спочатку можливостей до навчання родина не мала. Допоміг Павлу випадок: через каліцтво старшу сестру відправили до Перемишля, а малий Павло, поїхавши з нею, отримав змогу там навчатись у гімназії. Певний період він прислуговував при Катедральному соборі Перемишля, де був помічений церковною управою.

Павла Василика поселили в капітульний дім єпархії, де він мав можливість паралельно з навчанням у гімназії студіювати богослов'я. Тут він зустрівся з єпископом Йосафатом Коциловським, проголошеним пізніше блаженним священномучеником, а поверхом нижче, за спогадом самого владики, жив єпископ священномученик Григорій Лакота. З того ми можемо побачити, що виховання майбутній єпископ мав відповідне[12].

---

[4] Павло Василик [Некролог єпископу-ординарію Коломийсько-Чернівецької єпархії] // Західний кур'єр. – 2004. – 16 груд. – С. 3; Павло Василик: Некролог [єпископа-ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії] // Галичина. – 2004. – 14 грудн. – С. 1.

[5] Івасів Р. Івано-Франківськ прощався із владикою-ісповідником Кир Павлом Василиком / Р. Івасів // Репортер. – 2004. – 16 груд. – С. 7.

[6] Гук В. Шляхом до Господа: [Про владику Павла Василика] // Нова Зоря. – 2006. – 11 серп. – № 3. – С. 7.

[7] Івасів Р. Політ ісповідника віри: [Про владику Павла Василика] // Галичина. – 2006. – 8 серп. – № 118. – С. 6.

[8] Тернистий шлях до Господа: [Спец. вип., присвячений спогадам про владику Павла Василика] // Нова Зоря. – 2005. – 9 груд. – № 48. – С. 1–6.

[9] Романюк І. Творець добра: [До 70-річчя єпископа-ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії Кир Павла Василика] / І. Романюк // Край. – 1996. – 3 серп. – С. 9.

[10] Сімкайло М. 20-ліття єпископських свячень Владики Павла Василика / М. Сімкайло // Християнський вісник. – 1994. –1 трав. – С. 1.

[11] Карась З. До 25-ліття єпископської гідності Владики Кир Павла Василика / З. Карась // Християнський вісник. – 1999. – № 5-6. – С. 8.

[12] Вівчар Б. Єпископ Павло Василик: Я йшов дорогою Господа і до Господа [про життєвий шлях єпископа-ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії] / Б. Вівчар // Галичина. – 2004. – 6 трав. – С. 4.

Пізніше родину П. Василика переселяють у с. Бариш Бучацького району Тернопільської області. За таких умов П. Василик поселився у тітки у Львов, де активно допомагав ліками повстанцям, писав антибільшовицькі вірші, допомагав друкувати підпільні матеріали. За доносом 1 квітня 1947 р. був заарештований і обвинувачений за ст. 54.1а – зрада батьківщини та 54.11 – антирадянська пропаганда і засуджений на 10 років[13].

В ув'язненні збулась його мрія. 1 січня 1950 р. він був висвячений на диякона, хіротонію здійснив єпископ Віктор із Рима, єзуїт східного обряду. 1956 р. повернувся на Тернопільщину до родини. Того ж року 18 листопада його висвятили на священика, хіротонію здійснив владика Микола Чарнецький. За активну діяльність на початку 1959 р. о. Павла Василика заарештували вдруге, інкримінуючи ті самі статті. Друге ув'язнення отець відбував у Дубравлазі (с. Потьма-Явас, Мордовія), де перебував в ув'язненні і митрополит Йосиф Сліпий[14].

Першого травня 1974 р. владика Йосафат Федорик ЧСВВ у с. Вільхівцях на Львівщині висвятив священика підпільної УГКЦ Павла Василика на єпископа. Кир Павло ніс людям Божу правду по Галичині, Закарпаттю та інших регіонах України. Багато разів у нього відбирали ризи та літургічні книги, погрожуючи арештом, на що владика відповідав: «Заберете у мене ризи – мені нові пошиють. Не даєте нам церков, а ми маємо сотні, бо кожен дім української католицької родини є для нас Церквою»[15].

Заміщення найвищої посади в партійному керівництві СРСР Михайлом Горбачовим і початок «перебудови» принесли багато політичних поступок. У 1986–1987 рр. майже всі українські політичні та релігійні в'язні були звільнені і довели, що є основою відновленого руху за громадянські, національні та релігійні права в Україні.

У той час як зменшувалося побоювання перед масовими політичними репресіями, підпільна Церква ставала сміливішою і помітнішою. Апробовуючи межі реформ Горбачова, відновила активність Ініціативна група, назва якої наприкінці 1987 р. – після виїзду Й. Терелі в Канаду – була змінена на «Комітет захисту Української католицької церкви». На чолі його став недавно звільнений з ув'язнення політичний дисидент Іван Гель[16].

На початку серпня 1987 р. група українських греко-католицьких священиків, ченців та світських осіб, серед яких були єпископи Павло Василик та Іван Семедій, оголосила, що «виходить з підпілля», та закликала Папу Римського, щоб він «підтримав усіма можливими способами легалізацію Української Греко-Католицької Церкви в СРСР». Незабаром інші українські католицькі єпископи, з-поміж них митрополит Володимир Стернюк зі Львова та єпископ Софрон Дмитерко з Івано-Франківська,

---

[13] Василик П. Велика сила молитви: [Спогади репресованого] / П. Василик // Реабілітовані історією: Івано-Франківська обл. – Т. 2. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 11-43.

[14] Василик П. Владика Павло Василик: «Скільки себе пам'ятаю, мене переслідували». Автобіографічні нотатки / П. Василик // Криця. – 1996. – 10 серп. – С. 1.

[15] Гук В. Шляхом до Господа: [Про владику Павла Василика] // Нова Зоря. – 2006. – 11 серп. – № 3. – С. 7.

[16] «Люди, любіть один одного…» [Розмова з уніатським єпископом П. Василиком] // Прикарпатська правда. – 1990. – 2 лют. – С. 2.

долучилися до бажаючих легалізації. Папа Іван Павло ІІ багаторазово висловлювався стосовно українських католиків в СРСР, великі сподівання було покладено на майбутні урочистості з нагоди 1000-ліття хрещення України-Руси[17].

Папа святкував тисячоліття спільно з достойниками Української Греко-Католицької Церкви і «пілігримами» в Римі в липні 1988 р. Свій приїзд він узалежнив від можливості складання пастирського візиту в Українській Греко-Католицькій Церкві, а також зажадав символічної плати за надсилання делегації високого рангу на урочистості в Москві та Києві – офіційної зустрічі між кардиналами Агостіно Казаролі і Йоханнесом Віллебрандсом та делегацією Української Греко-Католицької Церкви під керівництвом єпископів Филимона Курчаби і Павла Василика, котра мала відбутися в Москві 10 червня 1988 р.

17 вересня 1988 р. владика Павло Василик був запрошений до Москви, де за круглим столом обговорено справи, пов'язані з УКГЦ в СРСР. Учасниками цієї зустрічі також були четверо американських сенаторів і представники Верховної Ради СРСР[18].

Сьомого лютого 1989 р. делегація УГКЦ на чолі з Павлом Василиком відбула до Москви для переговорів, на яких зажадала від центральної влади СРСР визнання УГКЦ. Очікувалося, що нові закони про свободу совісті, що мали набути чинності, сприятимуть легалізації Української Греко-Католицької Церкви. Але у травні 1989 р. Київський митрополит Філарет оголосив на прес-конференції у Львові, в присутності голови Ради у справах релігій в Україні М. Колесника, що новий закон «не реанімує» уніатів, і запропонував, щоб українські греко-католики ходили до діючих римо-католицьких церков, а ті, хто тісно пов'язує себе зі східним обрядом, ходили до православних церков. Висловився також, що легалізація уніатської церкви може спровокувати зіткнення між православними та греко-католиками[19].

Зустріч М. Горбачова з Папою 1 грудня 1989 р. означила зближення між Ватиканом і Кремлем. Папа Римський вкотре висловив прагнення можливості вільного віросповідання для римо- і греко-католиків, а Горбачов запевнив Івана Павла ІІ, що майбутній закон про свободу совісті дасть усім релігійну свободу. В підсумку було досягнуто порозуміння щодо встановлення двосторонніх дипломатичних відносин, а Папа прийняв запрошення Горбачова відвідати СРСР. Стверджуючи, що «відверта» легалізація уніатської церкви спричинила би релігійний неспокій в Західній Україні і довела б до конфлікту з Московським патріархатом, Горбачов відмовився покласти на владу безпосередню відповідальність за вирішення

---

[17] Андрухів І. Рух за відновлення УГКЦ на Станиславівщині в другій половині XX століття / І. Андрухів // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2005. – № IX. – С. 41–47.

[18] Василик П. Владика Павло Василик: «Скільки себе пам'ятаю, мене переслідували». Автобіографічні нотатки / П. Василик // Криця. – 1996. – 10 серп. – С. 1.

[19] Спогади Єпископа-Ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії Кир Павла Василика / П. Василик // Християнський вісник. – 1999. – № 7. – С. 6.

проблеми УГКЦ, залишаючи ці питання для опрацювання на засадах екуменічного діалогу між Московським патріархатом і Ватиканом[20].

Першого грудня 1989 р. радянське прес-агентство «Новости» і засоби масової інформації в Західній Україні стисло виклали «Декларацію Ради в справах релігій, скеровану до Ради Міністрів УРСР», датовану 20 листопада 1989 р. Львівська преса назвала «Декларацію» фактичним визнанням прав досі забороненої Української Греко-Католицької Церкви. Але в Декларації стверджувалося, що греко-католики можуть користуватися всіма правами, передбаченими законом про реєстрацію товариств в УРСР, за умови неухильного дотримання Конституції УРСР і законодавства у сфері вірувань. Всі культові споруди, самовільно захоплені вірянами УГКЦ, повинні бути повернуті місцевій владі. Надання цих будівель релігійним об'єднанням буде реалізоване згідно з волею самих вірян. Декларація передбачала проведення в разі необхідності місцевих референдумів за участю незалежних спостерігачів та застерігала від вчинення будь-якого впливу на вірян[21].

12 липня 1993 р. вже в умовах національної державності Блаженнійший Мирослав Іван Любачівський, Верховний Архієпископ і Кардинал, повідомив про створення в лоні Української Греко-Католицької Церкви нової Коломийсько-Чернівецької єпархії[22].

Створення Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ на чолі з єпископом-ординарієм Кир Павлом Василиком стало історичною подією. Його інтронізація, до слова, відбулася 31 жовтня 1993 р. в Коломиї. На інтронізації були присутні Апостольський Нунцій високопреосвященний Кир Антоніо Франко, Блаженнійший Патріарх Мирослав Іван Кардинал Любачівський, преосвященний владика Кир Софрон Дмитерко, владика Кир Іриней Білик, отець-доктор Іван Дацько. Це свідчить про неабияку вагомість цієї події[23].

З часу призначення владики Кир Павла Василика на посаду єпископа Коломийсько-Чернівецької єпархії він вперто долав усякі перепони на шляху відродження духовності української нації і Церкви, плідно працював на ниві утвердження незалежної соборної Української держави.

Незважаючи на складне становище єпархії, Павло Василик вже в 1994 р. повертає у власність УГКЦ церкву Св. Миколая, що свідчить про авторитет владики. Осідком єпископа визначався Катедральний собор Святого Архістратига Михаїла, через що виникла потреба у будівництві нового катедрального собору. Його побудову владика ініціював практично відразу ж як посів єпископську кафедру.

Суперечки між проектами собору вилилися у публікації, котрі дозволяють нам об'єктивно розглядати перебіг подій та розвиток думки громадськості. Було подано кілька проектних пропозицій і серед них –

---

[20] Відзнака Президента для церковного владики: [єпископ-ординарій Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ Павло Василик нагороджений орденом «За заслуги» ІІІ ступеня] // Тижневик Галичини. – 1999. – 12 лист. – С. 6.

[21] Владика Павло Василик // Літопис Голгофи України. – Т. 2. Репресована церква. – Дрогобич, 1994. – С. 426–431.

[22] Створення єпархії. [електронний ресурс] – Режим доступу: http://diocese.ko.if.ua/history.html

[23] Інтронізація Преосвященного Владики Павла на Коломийсько-Чернівецьку єпархію [Про вручення єпископського жезла Владиці Павлу Василику] // Християнський вісник. – 1994. – 25 берез. – С. 6.

цікавий ультрамодерний проект відомого архітектора зі США Зенона Мазуркевича, батьки якого походили з Коломиї[24]. Проте він не був прийнятий при розгляді архітектурною радою та громадськістю. Л. Мельничук надрукував у «Коломийському віснику» статтю з нищівною критикою проекту[25], внаслідок чого невдовзі було запропоновано будувати храм за проектом одного з провідних архітекторів України Віктора Мицая[26].

19 серпня 1999 р. на празник Преображення Христового Павло Василик, перший Архієрей Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ, разом із майбутнім владикою Миколаєм Сімкайлом та духовенством єпархії освятили та заклали наріжний камінь під собор.

У 2000 р. з благословення єпископа Кир Павла у центральній, історичній частині міста Коломиї по вулиці Театральній розпочали будівництво головного храму єпархії. За сприяння голови ОДА М. Вишиванюка рішенням міської ради під будову храму було виділено 1,638 га землі. Від початку будівництва і впродовж 2001 р. укладали фундамент і зводили стіни цокольного поверху, встановлювали перекриття нижньої частини Собору. 2001–2002 рр. зводили стіни і розпочали виливання купольних систем храму[27].

У 2003 р. на празник Верховних Апостолів Петра і Павла було освячено та встановлено накупольні хрести, покриті позолотою. Цього ж року у храмі розпочато інсталяцію електричних мереж та монтування столярних виробів. Впродовж 2004 р. велися штукатурні роботи і здійснювали покриття святині мідною бляхою. Кошти на покриття храму склав Папа Іван Павло ІІ під час відвідин України[28].

Навесні 2005 р., вже після смерті владики П. Василика, художники Львівської академії мистецтв під керівництвом Романа Василика, рідного брата єпископа Павла, розпочали розпис храму. У 2005 р. з приходом владики Миколая Сімкайла, нового єпископа єпархії, розпочалася нова хвиля довершення собору. І вже 19 серпня 2005 р. в престольний празник було відслужено першу Архієрейську Літургію у нижньому храмі собору, який облаштований для церковних відправ. Тут є катехитичні класи, встановлено опалення, впорядковано санвузли, що особливо зручно для молодих сімей з маленькими дітьми.

За період правління владики Кир Павла при єпархії було створено численні організації та братства. Одним із перших відновило роботу Товариство українських студентів-католиків «Обнова». Це товариство є одним із найстаріших українських мирянських об'єднань. Вже сама назва

---

[24] Карп'як Д. Не монумент минулого…: [Американський архітектор українського походження Зеновій Мазуревич запропонував свій модерн-проект собору УГКЦ для Коломиї] / Д. Карп'як. – Всевідо. – 1997. – 22 берез. – С. 3.

[25] Мельничук Л. Ця космополітична архітектурна потвора: [коломийський мистецтвознавець проти проекту греко-католицького собору, запропонованого американським архітектором] / Л. Мельничук // Коломийський вісник. – 1997. – 15 липн. – С. 3.

[26] Малащук А. Собор душ наших: [в Коломиї збудовано Катедральний Собор Преображення Христового] / А. Малащук // Вільний голос. – 2012. – 24 серп. – С. 1, 3.

[27] Головчин Ю. Освячено найбільший в Західній Україні Собор [УГКЦ в Коломиї; архітектори Віктор і Наталія Мицаї] / Ю. Головчин // Вечірній Івано-Франківськ. – 2012. – 23 серп. – С. 2.

[28] Малащук А. Собор душ наших: [в Коломиї збудовано Катедральний Собор Преображення Христового] / А. Малащук // Вільний голос. – 2012. – 24 серп. – С. 1, 3.

товариства говорить про те, що своєю діяльністю воно охоплює академічну молодь. Організація заснована 1930 р. у Львові. Основними напрямками діяльності є самоосвіта кожного і місійна робота з молоддю в цілому. Гасло Товариства – «Оновити все у Христі». Чернівецьке Товариство українських студентів-католиків «Обнова» утворилося лише 1998 р. Щороку на Зелені свята воно проводить «Обнова-фест» у Чернівецькому музеї народної архітектури і побуту[29].

Архібратство Святого Священномученика Йосафата – молодіжна громадська організація християнської молоді, яка об'єднує юнаків віком 14-30 років. Все почалося з ідеї о. Петра Голінея, незмінного провідника, який довго виношував думку про створення парафіяльної молодіжної спільноти. Саме цією ідеєю отець поділився з групою молоді під час пішої прощі до с. Гошева. Відбулась ця подія 16–17 серпня 1999 р. А вже 29 листопада 1999 р. до Архібратства Йосафата урочисто прийняли його перших членів.

Молодіжна християнська організація «Діти Світла» заснована 6 січня 2001 р. Ініціаторами створення спільноти були о. Руслан Ваврик та теперішній о. д. Олександр Волощук. Перші зустрічі проводили у приміщенні індустріально-педагогічного технікуму, пізніше – в каплиці, яка раніше знаходилась на території Катедрального собору Преображення Господнього. З 2005 р. зустрічі відбуваються в приміщенні собору. Організація ділиться на три вікові групи: молодша група – 6-11 років, середня – 12-14 років, старша – від 15 років. Мета діяльності організації – залучити молодь до участі у церковних громадах, благодійних справах, допомогти пізнати особливості християнського життя, поведінку християнина у сучасному суспільстві[30].

У Коломийсько-Чернівецькій єпархії Української Греко-Католицької Церкви за благословенням першого єпископа-ординарія Кир Павла Василика в 1994 р. було засноване Дяківсько-регентське катехитичне училище, що протягом багатьох років зарекомендувало себе як зразковий навчальний заклад. Після закінчення Дяківсько-регентського катехитичного училища випускники отримують спеціальність: дяк-регент, керівник церковного хору, катехит. У 1999 р. згідно з зареєстрованим статутом Державним комітетом України у справах релігій в м. Києві (№ 50 від 27.08. 1999 р.) заклад перейменовано на Дяківсько-катехитичний Коледж[31].

У коледжі сьогодні навчається 29 студентів стаціонарної форми навчання та 8 студентів-заочників. За роки функціонування Дяківсько-катехитичного коледжу відбулося дев'ять випусків. Базуючись та основуючись на знаннях, здобутих у коледжі, випускники вступають до вищих духовних навчальних закладів в Україні та за кордоном[32].

У нових умовах існування Церкви на плечі владики ляг важкий тягар нормалізації тепер уже легального її життя. Перед ординарієм постала

---

[29] Івасів Р. Політ ісповідника віри: [Про владику Павла Василика] // Галичина. – 2006. – 8 серп. – № 118. – С. 6.

[30] Плугатор Г. Десятирічний ювілей Коломийсько-Чернівецької єпархії / Г. Плугатор // Нова Зоря. – 2003. – 29 жовтня. – С. 1.

[31] Тернистий шлях до Господа: [Спец. вип., присвячений спогадам про владику Павла Василика] // Нова Зоря. – 2005. – 9 груд. – № 48. – С. 1–6.

[32] Документи Єпархіальних соборів УГКЦ 2001–2002. – Т. 1. 2001–2002. – Л., 2003. – 566 с.

низка питань, котрі вимагали негайного вирішення та кодифікації. Неодноразово в декретах та посланнях Павло Василик підкреслював потребу тих чи інших рішень, наголошуючи на важливості збереження чистоти східного обряду.

Важливим і суперечливим було питання проживання та утримання парафіяльних священиків вирішене та врегульоване декретом № 120/6 від 25 вересня 2000 р. «Про проживання на парохії» Декрет було видано для гідного виконання священнослужителями Коломийсько-Чернівецької єпархії своїх душпастирських обов'язків та функцій, до яких входили: навчання вірних, дітей, молоді, інтелігенції, студентів катехитичних наук; заснування на парохіях братств, згромаджень для духовного оновлення і росту в світлі Христового Євангелія та Східного обряду; освячування, здійснюване через щоденні відправи Святої Літургії, часте приймання Святих Тайн, активну участь парафіян у Богослужіннях, піклування про прийняття Тайни Покаяння і Пресвятої Євхаристії усіма вірними, а особливо тяжкохворими; управління парохіями, яке повинно базуватись на знанні парохами чи адміністраторами їх пастви, що сприяє зростанню віри парафіян; відвідування парохами осель вірних, лікарень, шкіл як вияв батьківської любові до всіх парафіян.

Декретом владика зобов'язував усіх священнослужителів Коломийсько-Чернівецької єпархії проживати в межах території парафії, вказаної в грамоті призначення. Якщо священнослужитель обслуговує дві парафії, то проживати повинен у тій парафії, де є більш відповідні для цього умови, погодивши місце побуту з єпископом-ординарієм. Парафіяльні церковні братства повинні подбати про належне помешкання для священика і його сім'ї та про відповідні побутові умови.

Відзначалось також, що до кінця 2000 р. всесвітліші отці декани повинні дати письмовий звіт до Ординаріяту Коломийсько-Чернівецької єпархії про виконання даного декрету та зміну місця проживання священиків в їхніх деканатах. Декрет було доведено до відома всіх священнослужителів та церковних братств. Документ мав надзвичайно важливе значення, оскільки врегульовував майнові відносини на парафіях[33].

Не менш важливим був декрет № 80/1 «Про церковну документацію та ключі» від 22 вересня 2003 р., складений у відповідності зі Статутом релігійних громад Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ та задля його доповнення та роз'яснення. Декрет було видано для можливості пароху (адміністратору) гідно виконувати поставлений на нього священичий, учительський і пастирський уряд та для найшвидшого доступу пароха (адміністратора) до Пресвятої Євхаристії, яка зберігається в кивоті храму, в разі термінової потреби причастя хворих, а також для можливості опікуватися богопосвяченими речами та євхаристійним посудом церкви[34].

Документом владика наказував, щоб церковна парафіяльна печатка, штамп та парафіяльні бланки зберігалися у пароха (адміністратора). Печатка має юридичну силу тільки тоді, коли вона потверджує підпис

---

[33] Романюк І. Творець добра: [До 70-річчя єпископа-ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії Кир Павла Василика] / І. Романюк // Край. – 1996. – 3 серп. – С. 9.

[34] Пелехатий І. На многії літа, Владико! [Про інтронізацію на Владичий престіл єпископа Павла Василика ординарія Коломийського і Чернівецького] / І. Пелехатий // Нова Зоря. – 1993. – № 38. – С. 1.

пароха (адміністратора) та священика, який за благословенням Правлячого Архієрея його заступає. Ключі від церкви повинні зберігатись у пароха (адміністратора) парохії, зазначеної у грамоті призначення, паламаря, якого призначає парох (адміністратор), та, якщо є необхідність, в особи, якій поручає парох (адміністратор). Там, де немає дублікатів ключів від храмів, парохи (адміністратори) повинні в найкоротший термін виготовити дублікати ключів у добросовісних фахівців, яких може порекомендувати Ординаріят єпархії.

Обов'язок контролю за виконанням розпоряджень вказаного декрету покладено на отців протопресвітерів, які особисто зобов'язані до 20 жовтня 2003 р. перевірити виконання вищевказаних розпоряджень. Декрет набув чинності з моменту його проголошення 22 вересня 2003 р. Документ був також спрямований на викоренення з Церкви шахрайства та убезпечення церковного майна[35].

Життя пресвітера на посілості особливо регулювалось декретом № 131/1 «Про утримання священиків», що мав допомагати уникати непорозумінь між парохією та ієреями в економічних та фінансових питаннях. Декрет видавався згідно з Кодексом Канонів Східних Церков (ККСЦ), зокрема канонів 390 та 392. Головне – в декреті йшлося про те, що всі священнослужителі повинні забезпечуватись відповідною винагородою для себе та своїх сімей. Слід звертати увагу на усі їхні потреби, прирівнюючи їх до потреб осіб того ж рівня вищої освіти, включаючи потребу у відпочинку. Вони та їхні сім'ї мають право на відповідне пенсійне забезпечення, соціальний захист та лікарську опіку. Винагорода священика, який виконує душпастирську працю на довіреній йому парафії, не повинна бути нижчою за мінімальну зарплату чи прожитковий мінімум в Україні, не враховуючи ті пожертви, про котрі йде мова в розпорядженні Блаженнійшого Патріарха від 28 квітня 1993 р., «Фінансове життя парафії»[36].

Згідно з Каноном 390 оплата одномісячної відпустки священика повинна покриватись із церковної каси і не повинна бути меншою від щомісячної його винагороди. Для забезпечення душпастирської опіки над вірними в часі відпустки парафіяльного священика Правлячий Архієрей призначає наділеного повноваженнями і владою священика, який має бути винагороджений із церковної каси даної парафії. Якщо ж парафіяльний священик не відбув планової відпустки, то громада зобов'язана компенсувати її йому матеріальною винагородою, не нижчою від його щомісячної.

Парафіяльному священику можуть, якщо на це буде слушна потреба, додатково надавати допомогу із церковної каси. Парафія, як цілість, повинна подбати про належний парафіяльний будинок при парафії зі всіма умовами для проживання священика та його сім'ї, до якої належать: священик, дружина, діти, батьки, які потребують опіки. Усі комунальні

---

[35] Остащук І. Історія та сучасність релігійного життя Прикарпаття / І. Остащук // Ділова Івано-Франківщина: презент. алм. – Вип. 3. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 17–39.

[36] Павло Василик // Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник (Автори-упорядники: Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2010. – С. 88-89.

послуги і ремонт у парафіяльному будинку оплачуються із церковної каси[37].

Визначалась також додаткова грошова нагорода, а саме згідно з давньою галицькою традицією перший тацевий збір на Літургіях у свята Різдва і Воскресіння Господнього, а також у престольний празник належить парохові, адміністраторові чи духовному опікунові і не вписується у парафіяльну касову книгу. Наказ владики гарантував також покриття витрат, пов'язаних із лікуванням священика та сплатою відповідних відсотків у державний пенсійний фонд, котрі повинні повністю покриватись із церковної каси.

Священики, які здобули відповідний теологічно-науковий ступінь (магістр, ліценціят, доктор), повинні відповідно, хоча б мінімально, винагороджуватись, якщо дозволяє фінансове становище парафії, беручи до уваги оплату за це у світських установах. До виконання положень даного декрету були зобов'язані духовенство, церковні братства, скарбники та вірні Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ.

Кир Павло Василик дбав не тільки про фінансове благополуччя своєї пастви, а й про належний рівень ієреїв. Про це свідчить декрет № 9/1 «Про проведення щорічних реколекцій для священиків Коломийсько-Чернівецької єпархії». В документі зазначалось, що згідно з каноном 369 § 2 Кодексу Канонів Східних Церков зобов'язано всіх священиків, приналежних до Коломийсько-Чернівецької єпархії, пройти обов'язкові духовні вправи, котрі відбудуться в термін з 12 березня по 12 квітня 2002 р. в реколекційному домі отців Студитів м. Яремче. Реколекції відбувалися в п'яти турах, реколектантом був о. Тарас Сеньків[38].

Велику увагу владика приділяв проблемам, котрі вражають сучасне суспільство, про що свідчить декрет № 44/3 «Про заборону алкоголю». Розглядаючи всю складність та масштаб проблеми, незважаючи на недовершеність та неповноту виконання розпорядження, з упевненістю можемо сказати, що це був великий крок у вирішенні даної проблеми.

Документ було дано для збереження давніх християнських і галицьких традицій, беручи до уваги рекомендацію Пресвітерської Ради Коломийсько-Чернівецької єпархії від 12 травня 2003 р. про проведення чину християнських похоронів без поминальних обідів, оскільки вони суперечать молитовному духові похоронного обряду. Владика Павло дав розпорядження всесвітлішим отцям деканам, парохам, адміністраторам широко пояснювати в проповідях та науках своїм вірним про важливе значення та користь Служб Божих за померлих, похоронних та поминальних відправ, спільних і приватних молитов за покійних, а також час таких відправ і молитов. Що важливо, рідним, декретом заборонялося в день похорону справляти поминальні обіди, особливо з алкогольними напоями. Декрет набув чинності з моменту проголошення[39].

---

[37] Колодний А. Релігійна Україна в цифрах / А. Колодний, О. Саган // Українське слово. – 1996. – 6 червня. – С. 6.

[38] Карась З. До 25-ліття єпископської гідності Владики Кир Павла Василика / З. Карась // Християнський вісник. – 1999. – № 5-6. – С. 8.

[39] Бойчук І. З життя владики: [Спогади про життя ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії Павла Василика] / І. Бойчук, О. Кулешір // Гуцульський край. – 1994. – 8 лют. – С. 6–8.

За особливі заслуги перед УГКЦ 24 жовтня 2000 р. ректорат Сетонського університету (США) присвоїв Єпископові Павлові Василику почесний ступінь Доктора гуманітарних наук. Також Інститут економіки і права м. Івано-Франківська, зважаючи на особливі заслуги Єпископа Коломийсько-Чернівецької єпархії Павла Василика в часи підпілля, ініціювання виходу Церкви з підпілля, великий вклад у відродження Івано-Франківської єпархії та заснування Івано-Франківської духовної семінарії присвоїв Єпископу високе звання Почесного доктора. До кінця свого життя ісповідник віри Павло Василик невтомно працював для прослави Христа та духовного зросту своєї пастви, розбудови церковних структур та вишколу молодого духовенства[40].

Діяльність Павла Василика була відзначена на загальнодержавному рівні, про що свідчить повідомлення «Тижневика Галичини» за листопад 1999 р. В ньому вказувалося, що єпископ-ординарій Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ Павло Василик нагороджений відзнакою президента – орденом «За заслуги» ІІІ ступеня [41]. 1 травня 2004 р. в Коломиї урочисто відзначено 30-ліття висвячення Павла Василика на єпископа Катакомбної Церкви.

13 травня 2003 р. Папа Іван Павло ІІ номінував священика Володимира Війтишина єпископом-коад'ютором Коломийсько-Чернівецької єпархії. Чин архієрейської хіротонії 15 липня 2003 р. здійснив Глава УГКЦ Блаженнійший Любомир Гузар. Співсвятителями були єпископи Павло Василик та Софрон Мудрий[42].

Помер Владика Павло Василик у Коломиї 12 грудня 2004 р. на 79-му році життя. В народі кажуть: людина живе, поки живе пам'ять про неї. Сподіваємося, що пам'ять про ревного Пастиря не зітреться, а його подвижницькі вчинки надихатимуть молодші покоління до правдивого християнського життя, що слугуватиме ключем до особистого щастя кожної людини, добра Церкви і всього народу.

14 грудня 2004 р. на заповіданому місці з північного боку собору було захоронене тіло блаженної пам'яті владики Павла Василика. Свій заповіт єпископ мотивував тим, що, відбуваючи заслання та ув'язнення, відчував тугу за рідною Україною, тому по смерті хоче спочивати на рідній землі[43].

Після смерті єпископа Коломийсько-Чернівецького Павла Василика 12 грудня 2004 р. єпископ Володимир Війтишин, згідно з приписами Кодексу Канонів Східних Церков, успадкував престол

---

[40] Відзнака Президента для церковного владики: [єпископ-ординарій Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ Павло Василик нагороджений орденом «За заслуги» ІІІ ступеня] // Тижневик Галичини. – 1999. – 12 лист. – С. 6.

[41] Відзнака Президента для церковного владики: [єпископ-ординарій Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ Павло Василик нагороджений орденом «За заслуги» ІІІ ступеня] // Тижневик Галичини. – 1999. – 12 лист. – С. 6.

[42] Вівчар Б. Коломийсько-Чернівецька єпархія має нового єпископа-коадютора / Б. Вівчар // Галичина. – 2003. – 13 липн. – С. 3.

[43] Павло Василик: Некролог [єпископа-ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії] // Галичина. – 2004. – 14 грудн. – С. 1.

Коломийсько-Чернівецької єпархії, ставши правлячим єпископом Коломийсько-Чернівецьким, і виконував ці обов'язки до червня 2005 р.[44].

Таким чином, з 12 липня 1993 р., коли Блаженнійший Мирослав Іван Любачівський, Верховний Архієпископ і Кардинал, повідомив про створення в лоні Української Греко-Католицької Церкви нової Коломийсько-Чернівецької єпархії, до 12 грудня 2004 р. владика Павло Василик на посаді єпископа-ординарія Коломийсько-Чернівецької єпархії вперто долав всякі перепони на шляху відродження духовності української нації і Церкви та плідно працював на ниві утвердження незалежної соборної Української держави.

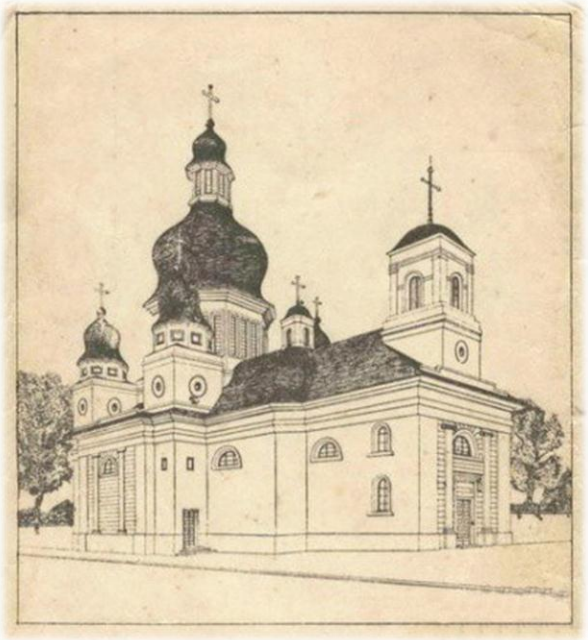
Владика зробив великий вклад у розвиток суспільно-політичного та національно-культурного життя України загалом та краю зокрема. Він був засновником найбільшої святині Західної України – Катедрального Собору Преображення Господнього в м. Коломия, фундатором численних організацій та братств.

Отже, постать Павла Василика є зразком служіння українському народу та Церкві. Проте, на нашу думку, варто зазначити, що персона владики є недослідженою в літературі та належною мірою ще не оцінена громадськістю.

ДОДАТКИ

Додаток А

Протокатедральний Собор Успіння Пресвятої Богородиці УГКЦ – перша на Буковині греко-католицька церква

[44] Павло Василик [Некролог єпископу-ординарію Коломийсько-Чернівецької єпархії] // Західний кур'єр. – 2004. – 16 груд. – С. 3.

Додаток Б

Катедральний Собор Преображення Христового в м. Коломия

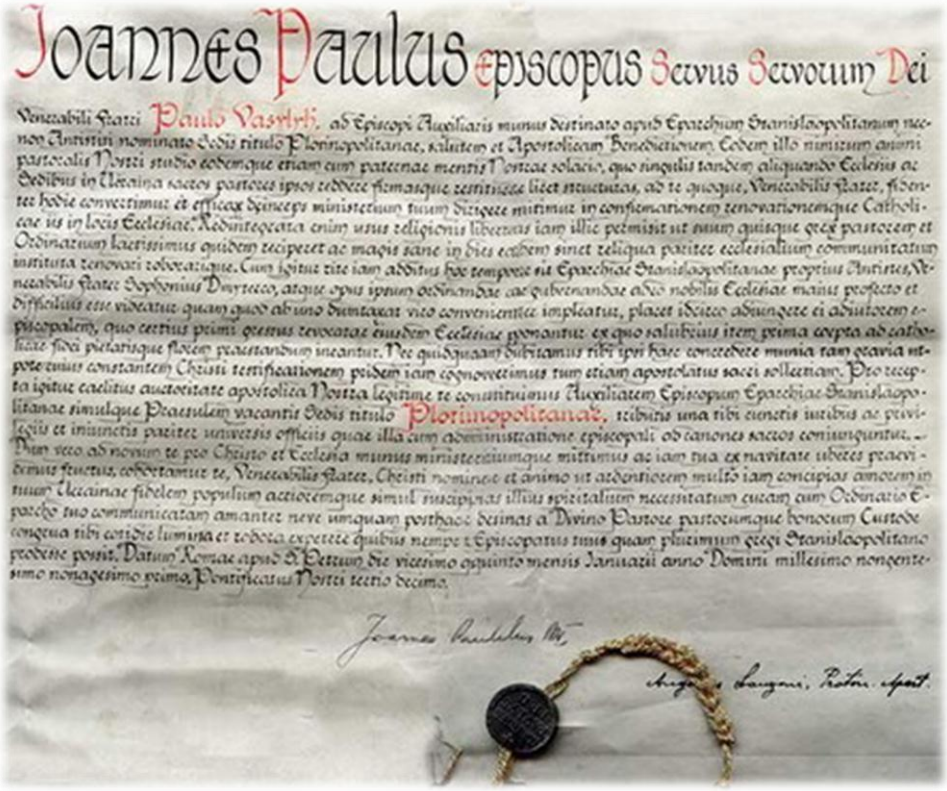
Додаток В

Протокатедральний Собор Св. Архістратига Михаїла в м. Коломия – перший осідок єпископів Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ

Додаток Г

Грамота Святійшого Отця Івана Павла II Папи Римського про проголошення Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ та призначення її першим єпископом Павла Василика

Joannes Paulus episcopus servus servorum Dei

Venerabili Fratri Paulo Vasylyk, ab Episcopi Auxiliaris munus destinato apud Eparchiam Stanislaopolitanam nec non Antistiti nominato Sedis titulo Plorinopolitanae, salutem et Apostolicam Benedictionem. Cedem illo munere animi pastoralis Nostri studio aebemque etiam cum paternae mentis Nostrae solacio, quo singulis tandem aliquando Ecclesiis ac Sedibus in Ucraina sacros pastores ipsos reddere firmasque semitasque licet munitas, ad te quoque, Venerabilis Frater, libenter hodie convertimus et efficax Ecclesiae ministerium tuum dirigere mittimus in confirmationem renovationemque Catholicae ibi in locis Ecclesiae. Redintegrata enim usus religionis libertas iam illic permisit ut unum quisque quae pastorem et Ordinatum sacerrimus quidem reciperet ac magis sane in dies ecthem sinet reliqua pariter ecclesialium communitatum instituta renovari vobocaeque. Cum igitur vite iam additus hoc tempore ut Eparchiae Stanislaopolitanae proprius Antistes, Venerabilis Frater Josephus Dmytrco, atque opus ipsum ordinandae ac gubernandae adeo nobilis Ecclesiae maius profecto et difficilius esse videatur quam quod ab uno suntaeae vito conveniente impleatur, placet libenter adiungere ei adiutorem episcopalem, quo certius primi gressus renovatae eiusdem Ecclesiae promantur ex quo salubrius item prima accepta ad catholicae fidei pietatisque flores propagandum incantur. Nec quidquam dubitamus tibi ipsi hanc concedere munia tam gravia utpote cuius constantem Christi testificationem pridem iam cognovimus tum etiam apostolatus socii solleanam. Pro tecepta igitur caelitus auctoritate apostolica Nostra legitime te constituimus Auxiliatem Episcopum Eparchiae Stanislaopolitanae simulque Praesulem vocantis Sedis titulo Plorinopolitanae, tibique una tibi eunctis iuribus ac privilegiis et iniunctis pariter universis officiis quae illa cum administratione episcopali ob canones sacros coniunguntur. Dum vero ad novum te pro Christo et Ecclesia munus ministeriumque mittimus ac iam tua ex navitate uberes praevidemus fructus, cobortamur te, Venerabilis Frater, Christi nomine et animo ut ardentiorem multo iam concipias amorem in tuam Ucrainae fidelem populum actiocemque simul suscipias illius spiritalium necessitatum curam cum Ordinario Eparcho tuo communicatam amantes neve unquam porthace desinas a Divino Pastore pastorumque bonorum Custode congrua tibi coridie lumina et robora expetere quibus nempe Episcopatus tuus quam plurimum gregi Stanislaopolitano prodesse possit. Datum Romae apud S. Petrum die vicesimo octavo mensis Ianuarii anno Domini millesimo nongentesimo nonagesimo primo, Pontificatus Nostri tertio decimo.

Joannes Paulus PP. II

Angelus Sanguni, Protonotarius Apost.

Додаток Д

Єпископ Павло Василик

Додаток Е

Єпископська печатка з автографом Павла Василика

Додаток Є

Єпископ Микола Сімкайло

